

УДК 331.001

М. О. Іванова

кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу і контролінгу
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку високих технологій, стрімкий розвиток науки та техніки, зміна ділової кон'юнктури, впровадження ринкових, маркетингових, управлінських та інших інновацій вимагає необхідних знань, досвіду та високої кваліфікації трудових ресурсів. Людський капітал в постіндустріальному суспільстві виступає головним фактором росту та конкурентоздатності підприємств, регіонів і держави. Високий рівень та якість людського капіталу має здатність залучати й дуже швидко трансформувати фізичний капітал у високоефективні проекти, тобто забезпечувати високу капіталізацію підприємства. Саме людина є носієм знань, професійних навичок, яка створює нові інноваційні продукти та розробляє нові технології.

Держави-лідери економічного розвитку, такі як США, Японія, Індія, Китай та інші, уже давно усвідомили важливість розвитку людського капіталу і ведуть активну діяльність із залучення наукових кадрів та працівників високої кваліфікації для роботи в різних галузях науки й національного господарства. Уряд Китаю заохочує студентів китайського походження для навчання за кордоном і надає фінансову допомогу за рахунок різних фондів. У 2008 році в Китаї було розпочато проект із залучення іноземних спеціалістів під назвою «Програма тисячі талантів», який передбачав залучення іноземних спеціалістів визначених професій. У 2010 році цей перелік було збільшено ще на 65 професій.

У Японії розвиток людського капіталу користується державною підтримкою як один із пріоритетних напрямів підтримки високої інноваційності економіки.

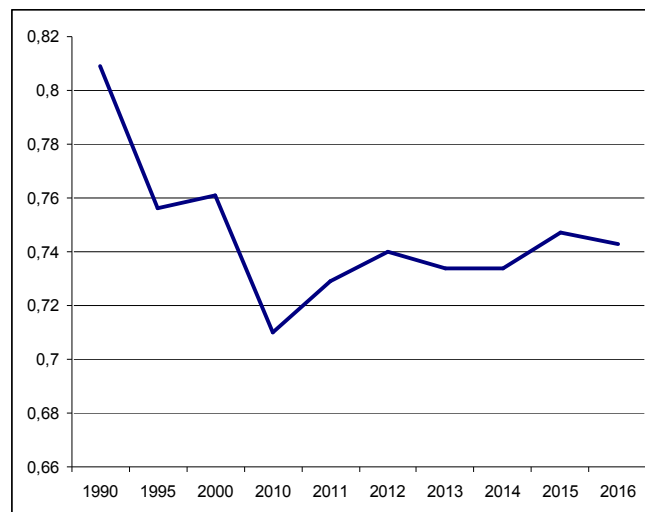
Розвиток людського капіталу визначається за допомогою індексу людського потенціалу, який розраховується кожного року для міжнародних порівнянь. Індекс людського потенціалу – це інтегральний показник, який об'єднав рівень грамотності, освіченості і довголіття, а з 2010 року він коректується з урахуванням індексів: соціально-економічної нерівності, гендерної нерівності та багатомірної бідності. На протязі останніх трьох років беззмінним лідером по рівню розвитку людського капіталу є Норвегія. Україна, на жаль, має негативні тенденції у розвитку людського капіталу, у 2016 році вона опустилася на 84 місце з 81, яке вона посідала у 2015 році.

Для успішного розвитку людського потенціалу в Україні необхідна державна підтримка у вигляді інвестиційних вкладень.

У своїй праці «Економікс» К. Макконел і С. Брю виокремлюють три види інвестицій у людський капітал:

- витрати на освіту, включаючи загальне та спеціальне, формальне й неформальне, підготовку на робочому місці;
- витрати на охорону здоров'я, що складаються з витрат на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування, поліпшення житлових умов;
- витрати на мобільність, завдяки яким працівники мігрують з місць з відносно низькою продуктивністю в місця з порівняно високою продуктивністю [1].

© Іванова М. О., 2017

Рис.1. Динаміка зміни показників людського потенціалу України.
(Розраховано автором за даними звітів ООН)

Одною з ключових проблем в інвестуванні в «людський капітал» є визначення ефективності таких вкладень. Складності визначення її зумовлюються не тільки необхідністю кількісного вираження прибутковості цих вкладень, іноді непрямі вигоди встановити доволі складно або неможливо в грошовій формі, а й специфічністю об'єкта цих вкладень – людини:

- по-перше, віддача від інвестицій в людину залежить від особистих якостей людини, її інтелектуального розвитку, вміння приймати рішення, кмітливості, творчого потенціалу та ін..;

- по-друге, «термін корисності» визначається терміном її життя та терміном активної трудової діяльності, який є особистим для кожної людини, тому прогнозування терміну окупності та розміру очікуваного в майбутньому доходу від вкладень майже неможливе;

- по-третє – продуктивність праці людини залежить від її фізичного й морального стану. Морально дезорієнтована, фізично слабка людина не може в повному обсязі реалізувати свої знання й здібності. Моральний знос людського капіталу може бути викликаний унаслідок втрати актуальності отриманих професійних знань і навиків. При постійному процесі підвищення кваліфікації та освіти якісні й кількісні характеристики людського капіталу зростають, що виражається в підвищенні продуктивності праці чи зростанні його цінності як носія унікальних знань і можливостей здійснювати трудову діяльність, яка приносить більший економічний або соціальний ефект;

- по-четверте, великий вплив на розвиток та якість людського капіталу має культура. Вона концентрує в собі національні традиції, накопичений досвід поколінь, формує свідомість суспільства та здатність його до сприйняття й поширення новацій, тобто формує фундамент для розвитку людського капіталу. Як показує досвід Китаю, Японії та східноазіатських країн, у культурі яких закладена порядність, працьовитість, повага до законів і т. п. Ці якості людського капіталу стали основою для успішної реалізації економічних реформ і досягнення високих економічних показників розвитку національних економік.

Із сказаного випливає висновок, що процес формування людського капіталу є безперервним, довготривалим, який вимагає значного та своєчасного обсягу інвестицій.

Список бібліографічних посилань (References)

1. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика . в 2 т. М. : Республика, 1992. Т. 2. 400 с.
2. Петрова, І. Л. Актуальні проблеми розвитку людського капіталу України. *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ "Економічна думка", 2013. Том. 13. С. 106–113.*

Одержано 26.11.2017